

Česká rozvojová agentura

Č.j.: 280272/2023-ČRA

Plán činnosti a rozpočtu České rozvojové agentury na rok 2023

Leden 2023

Předkládá: Michal Minčev, ředitel ČRA

Obsah

1/ Úvod.....	4
3/ Hlavní oblasti činnosti.....	8
4/ Hlavní zaměření aktivit ČRA doma i v partnerských zemích v roce 2023	9
5/ Alokace a plánované čerpání rozpočtu ČRA v roce 2023.....	30

Česká rozvojová agentura (dále jen ČRA) předkládá Ministerstvu zahraničních věcí (dále jen MZV) ke schválení Plán činnosti a rozpočtu ČRA na rok 2023 v souladu s článkem 2.2. svého Statutu.

Činnost ČRA se řídí zejména zákonem č. 151/2010 Sb., o zahraniční rozvojové spolupráci a humanitární pomoci poskytované do zahraničí, a dalšími obecnými právními předpisy.

Ze strategického hlediska jsou pro činnost ČRA určující Strategie zahraniční rozvojové spolupráce ČR 2018–2030, kterou vláda ČR schválila usnesením č. 591 z 21. srpna 2017, dále programy spolupráce se šesti prioritními zeměmi na období 2018–2023, které byly uzavřeny s jednotlivými prioritními zeměmi v letech 2017–2018, a Usnesení Vlády České republiky č. 481 ze dne 8. června 2022 o dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráci v roce 2023 s výhledem financování do roku 2025. ČRA ve své činnosti usiluje o naplňování doporučení vzešlých z OECD DAC Peer Review¹. Realizace zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) probíhá v souladu se standardy EU a OECD pro oblast rozvojové spolupráce².

---

¹ <https://www.oecd.org/dac/oecd-development-co-operation-peer-reviews-czech-republic-2016-9789264264939-en.htm>

² <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments?mode=advanced&committeelds=869&dateType=adoption> a <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/the-new-european-consensus-on-development.html>

1/ Úvod

Prioritní země programu rozvojové spolupráce ČR prošly v roce 2022 rušným vývojem. Všechny prioritní země byly postiženy globálními dopady války na Ukrajině, ale i doznívající pandemií COVID-19 a silícími dopady klimatických změn. Propad ekonomiky způsobený energetickou a potravinovou krizí, inflace a globální zpomalování růstu prohlubují politickou nestabilitu, zhoršují hospodářské vyhlídky a zpomalují pozitivní společenské změny i naplňování Cílů udržitelného rozvoje (SDGs). Zároveň však byla během roku 2022 posílena evropská perspektiva Bosny a Hercegoviny, Moldavska, Ukrajiny (udělení kandidátského statusu) a Gruzie (stanovení podmínek pro získání postavení kandidátské země).

Rámec působení ČRA bude tímto vývojem významně ovlivněn i v roce 2023. Již nyní lze, i na základě vyhodnocení v rámci širokého spektra probíhajících aktivit, mj. OSN, EU i OECD, objektivně usuzovat, že rozvojové a transformující se státy budou přímé zdravotní, sociální a ekonomické důsledky citelně pociťovat i v nadcházejících letech a že asistence, kterou ČR těmto zemím poskytuje, bude vítaná více než kdy jindy.

Mezi klíčové priority ZRS v gesci ČRA bude v roce 2023 přirozeně patřit obnova Ukrajiny. ČRA má s implementací rozvojových programů na Ukrajině mnohaletou zkušenost. Navíc se jedná o zkušenost z oblastí jako školství či zdravotnictví, což jsou oblasti, kde bude pomoc v nadcházejícím období jednoznačně potřebná.

I v roce 2023 se bude ČRA dále aktivně zapojovat do spolupráce v rámci programů EU realizovaných prostřednictvím delegované spolupráce. Tímto prostřednictvím by se ČRA chtěla zapojit i do budoucích evropských projektů financujících obnovu Ukrajiny.

2/ Strategické cíle pro rok 2023

V souladu s nastaveným trendem ČR budeme v následujícím roce dbát na propojování humanitární, transformační, rozvojové a ekonomické spolupráce. Shodně s Programovým prohlášením vlády chápeme rozvojovou pomoc jako investici do podpory růstu hospodářské a sociální úrovně rozvojových zemí a zároveň vidíme příležitost podpory budoucích návazných projektů českých subjektů. Taktéž v souladu se Strategií ZRS ČR bude ČRA i nadále ve všech prioritních zemích české ZRS pokračovat v zavádění integrovaných řešení rozvojových problémů. Cílem „integrovaných projektů“ je komplexní odezva na potřeby společnosti a posílení synergií a návaznosti mezi humanitárními, rozvojovými a případně i ekonomickými a bezpečnostními aktivitami a se zapojením realizátorů z veřejného, soukromého, neziskového i akademického sektoru. V roce 2023 tak bude ČRA dbát na to, aby v nových a připravovaných výzvách byl kladen důraz na uplatňování českých řešení a bylo posíleno partnerství mezi příjemci projektů a ČR jako donorem.

Důraz bude kladen i na posílení partnerství mezi jednotlivými realizátory, ať již jde o realizátory z veřejného, soukromého či neziskového sektoru. Pro dosažení integrovaných řešení bude ČRA kombinovat dostupné nástroje (dotace, veřejné zakázky, rozpočtová opatření, peněžní dary), propojovat granty s finančními nástroji ze zdrojů finančních institucí pro dosažení pákového efektu umocňujícího dopad české ZRS. ČRA bude usilovat o propojení s nástroji v gesci MZV, tedy propojení humanitárních a rozvojových nástrojů či bilaterálních a multilaterálních nástrojů (např. český svěrenecký fond při UNDP).

Při přípravě především větších investičních projektů dvoustranné spolupráce ČRA vyjde ze zkušeností a závěrů evaluací ZRS, ale i vlastních analýz ČRA (např. v sektoru voda-sanitace) a zvýší důraz na posouzení budoucích dopadů a udržitelnosti projektů nad rámec hodnocení pouze potřebnosti, která samozřejmě zůstává v jádru přípravných analýz. Nezbytnou součástí analýz bude připravenost přijímající země spolupracovat na realizaci navržených řešení. Tato strategie má dále za cíl zlepšit měřitelné dopady a zefektivnit financování i nad rámec bilaterálního rozpočtu ZRS. Uplatňování českých řešení má i další podstatný synergický efekt. Právě prokázaným zapojením českých řešení v ZRS se bude ČR moci šířeji zapojovat do evropských projektů v rámci vybraných Iniciativ Team Europe (TEI) a strategie Global Gateway, které kladou důraz na společnou evropskou integraci řešení vycházejících z nejlepší praxe jednotlivých členských států. Česká řešení tak do budoucna budou moci být financována nejenom z národních prostředků na ZRS, ale i z prostředků Evropské unie.

Další oblastí, na kterou se začne v roce 2023 ČRA soustředit, je oblast financování ZRS ve spolupráci s Národní rozvojovou bankou. Do TEI jsou totiž kromě institucí EU zapojeny i rozvojové a investiční banky ať již evropské, jako EIB či EBRD, tak členských států EU. Ze strany Evropské komise jsou pak TEI financovány v rámci nástroje Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe (NDICI-GE), který reprezentuje objem prostředků dosahující částky téměř 80 mld. EUR. Vzhledem k objemu prostředků je tedy přirozené, že ČRA bude usilovat, aby realizace projektů mohly být v budoucnu financovány právě zapojením rozvojových finančních institucí, ať již národních či evropských. Referenční projekty realizované za národní prostředky jsou pro evropskou spolupráci nezbytné.

Již zmiňovaná prokazatelná udržitelnost projektů, včetně udržitelnosti ekonomické, bude pro zapojení finančních instrumentů zcela zásadní podmínkou. V nadcházejícím období tak bude ČRA klást důraz na vyhodnocování studií proveditelnosti spolu s vyhodnocením socioekonomického prostředí právě s ohledem na možnou realizaci prostřednictvím rozvojových finančních institucí. ČRA tak odstraní svůj deficit ve srovnání s vyspělými evropskými rozvojovými agenturami tím, že bude schopna propojovat vlastní grantové prostředky s finančními nástroji rozvojových bank.

ČRA bude aktivněji vyhledávat zahraniční partnery k naplnění cílů české ZRS v každé ze svých prioritních zemí. Bude usilovat jak o bilaterální spolupráci s novými donory a mezinárodními organizacemi, tak i o další projekty v režimu delegované spolupráce s Evropskou komisí za předem definovaných podmínek, které budou v souladu s prioritami ZRS.

V bilaterální agendě dojde již v roce 2023 k maximálnímu možnému sjednocení s metodikami a procesy zřizovatele, ve snaze snížit administrativu a zjednodušit přístup všech aktérů k nástrojům ZRS.

Důraz bude kladen též na propojování bilaterálních a multilaterálních aktivit v souladu se Strategií ZRS ČR. Pokračující výzvou pro rok 2023 bude zapojení do práce „Team Europe“ ve všech prioritních zemích ČRA, při propojení všech v zemi využívaných nástrojů. K tomuto účelu bude ČRA dále prohlubovat svou komunikaci s oborovými sdruženími, která byla v minulosti podpořena z prostředků ČRA, aby jejich integrovaná nabídka mohla být s aktivitami v rámci TEI propojena.

Je zjevné, že dalším nosným tématem jak pro rok 2023, tak roky příští bude podpora odolnosti vůči klimatickým změnám. V této souvislosti bude ČRA dále rozšiřovat svoji spolupráci s nositeli českých řešení spojených s oblastí posilování odolnosti vůči následkům klimatické změny. Při řešení dopadů klimatické změny bude využito výsledků české vědy a výzkumu v oblasti snižování rizika katastrof a klimatické bezpečnosti, díky kterým se rozvojové země budou schopny na klimatické změny a jejich důsledky adaptovat.

ČRA se bude v souladu s národními strategiemi i nadále zaměřovat na naplnění Cílů udržitelného rozvoje (SDGs) dle jednotlivých tematických a teritoriálních priorit. Naplňování těchto cílů bude průřezově spojeno s podporou mírových a inkluzivních společností, přístupu všech ke spravedlnosti, odpovědnému, participativnímu a reprezentativnímu rozhodování a budování odolných, efektivních, odpovědných a transparentních institucí na všech úrovních. Při implementaci projektů klade ČRA důraz na rozvoj demokracie a respekt k lidským právům, včetně genderové rovnosti a posílení postavení žen a dívek.

I v roce 2023 bude hlavní prioritou ČRA řádné čerpání prostředků, které ČRA svěřila pro rok 2023 Vláda ČR. ČRA bude nadále úzce spolupracovat s Českým fórem pro rozvojovou spolupráci tak, aby čerpání prostředků na jednotlivé dotační projekty bylo řádně monitorováno realizátory v průběhu celého roku a tím bylo dosaženo plánovaného čerpání prostředků ČRA na ZRS na rok 2023.

Prostřednictvím rozvojové spolupráce se ČRA bude snažit i v roce 2023 přispět k plánovanému rozvoji partnerských zemí a zároveň dále posilovat dobré jméno ČR ve světě. Česká ZRS není přirozeně omezena pouze na prioritní a specifické země. ČRA má ve svém portfoliu řadu nástrojů, v rámci kterých jsou podporovány rozvojové projekty i v jiných částech světa. Je přirozeným cílem agentury v roce 2023 dále posílit koherenci těchto nástrojů s cíli zahraniční politiky ČR a zjednodušit administrativu spojenou s využitím těchto nástrojů.

V neposlední řadě se ČRA bude aktivně podílet na druhém vyhodnocení rozvojových systémů a politik ČR ze strany OECD/DAC (peer review OECD/DAC), na vyhodnocení programů spolupráce s prioritními zeměmi 2018-23 a na přípravě navazujícího programového rámce.

Publicita a viditelnost ČRA

Působení ČR v zahraničí představuje komplex intervencí, které jsou odborné i laické veřejnosti komunikovány jak uceleně, tak i jednotlivě. Rozvojová spolupráce má v tomto celku nezastupitelné místo, a i z tohoto hlediska vnímáme roli ČRA jako významnou a nezastupitelnou. ČRA bude aktivně přispívat do společných komunikačních kanálů typu

pravidelné týdenní okénko ZRS v gesci MZV, participovat na interaktivní mapě v prioritních zemích či na příležitostných akcích v rámci tematických „mezinárodních dnů“. Publicita ČRA bude využívat data z jednotlivých projektů a aktivit s ohledem na cílové skupiny. Speciální záběr bude v následujícím roce nasměrován na soukromý sektor, který skýtá mimořádný potenciál šířit české know-how a dobré jméno ČR v rozvojových zemích. ČRA bude i v roce 2023 prezentovat průběh a výsledky své činnosti na všech sociálních sítích a platformách, které má k dispozici. V rámci toho bude spuštěn nový web agentury. Součástí strategie komunikace je intenzivnější propagace činností, které ČRA dělá v rámci programů ZRS i mimo prioritní země. I nadále bude pokračovat úzká spolupráce s MZV, a to například skrze zapojení ČRA do Plánu komunikace ZRS a humanitární pomoci ČR.

3/ Hlavní oblasti činnosti

Jádrem činnosti ČRA je implementace bilaterálních projektů ZRS v souladu s Plánem dvoustranné ZRS na rok 2023, schváleným usnesením vlády.

Mezi hlavní nástroje vedoucí k naplňování role ČRA v roce 2023 budou i nadále patřit zejména:

- Bilaterální programy spolupráce v partnerských zemích: východiskem budou programy spolupráce s prioritními zeměmi na roky 2018–2023. Projekty budou nadále implementovány pomocí dotací, veřejných zakázek, rozpočtových opatření či v odůvodněných případech na základě pověření MZV formou peněžního daru či vázaného peněžního daru.
- Horizontální programy: ČRA bude pokračovat v dotační podpoře českým subjektům prostřednictvím realizace programů Globální vzdělávání a osvěta veřejnosti, Posilování kapacit implementačních partnerů ZRS, Podpora trojstranných projektů českých subjektů a B2B.
- Projekty v režimu delegované spolupráce s Evropskou komisí: ČRA bude v roce 2023 pokračovat v již běžících projektech delegované spolupráce s Evropskou komisí (Bosna a Hercegovina, Gruzie), zároveň bude usilovat o pokračování již započatých vyjednávání ohledně potenciálu delegované spolupráce v Zambii a Bosně a Hercegovině.
- Ostatní projekty v součinnosti s jinými donory: projekt ve spolupráci s rakouskou rozvojovou agenturou (ADA) v Gruzii na integrovaném řešení v regionu Aragvi; realizace vázaného peněžního daru do Zambie na základě identifikace z r. 2022.

Veškeré nástroje a činnosti ČRA budou realizovány procesy zahrnujícími vnitřní kontrolní systém s důrazem na účinné provádění řídicí kontroly při nakládání s veřejnými prostředky. ČRA bude vykonávat veřejnosprávní kontrolu ve vztahu k příjemcům veřejných prostředků v souladu se zákonem č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole, přičemž plánuje provést minimálně 10 veřejnosprávních kontrol u příjemců poskytovaných dotací. Nadále bude posilována kontrola souladu procesů ČRA s legislativním rámcem ČR, podmínkami EK pro delegovanou spolupráci i interními předpisy a bude nastavena užší provázanost procesů s decentralizovaným systémem řízení rizik.

ČRA se i nadále bude věnovat průběžnému monitoringu realizace pokračujících a nově běžících projektů. Monitoring realizace projektů bude probíhat na základě společného plánu monitoringu ČRA, Odboru rozvojové spolupráce MZV a ZÚ pro rok 2023, který bude pokrývat veškeré bilaterální projekty. Pozornost bude zaměřena i na trojstranné projekty či projekty z horizontálních programů realizovaných v zahraničí. ČRA se rovněž bude podílet na naplnění Plánu evaluací na rok 2023, který byl v listopadu 2022 schválen Radou pro ZRS. V souladu s příslušným ustanovením Plánu evaluací v případě potřeby ČRA rovněž požádá Odbor rozvojové spolupráce MZV o dílčí vyhodnocení nad rámec Plánu, zejména v kontextu komplexních řešení.

4/ Hlavní zaměření aktivit ČRA doma i v partnerských zemích v roce 2023

- Tuzemské dotace a další programy

Globální vzdělávání a osvěta veřejnosti

Cílem programu je zlepšit přístup k informacím o globálním rozvoji, motivovat občany k aktivnímu přístupu při řešení globálních výzev a vybavit je potřebnými kompetencemi, které jim pomohou podílet se na udržitelném rozvoji světa. V roce 2023 bude v programu zohledněna nová evropská strategie globálního vzdělávání do roku 2050, přijatá v listopadu 2022 v Dublinu a také doporučení vzešlá s evaluace celého programu. Hlavní důraz bude kladen na účinnější začlenění globálních a rozvojových témat jako součásti konceptu celoživotního učení do neformálního vzdělávání a na propojování neformálního a formálního vzdělávání. Součástí programu je podpora bilaterálních i trilaterálních projektů.

Posilování kapacit implementačních partnerů ZRS (včetně kapacit a partnerství NNO, aktivit krajů a obcí v prioritních zemích ZRS ČR)

Cílem programu je posílení profesionality, budování kapacit a udržitelnosti implementačních partnerů – zejména nestátních neziskových organizací, ale také krajů, obcí a platform. Jedná se zejména o podporu vytváření, koordinace a budování partnerství a posilování kapacit subjektů působících v zahraniční rozvojové spolupráci; podporu budování organizačních a administrativních struktur malých a začínajících aktérů a posilování jejich schopností poskytovat veřejné služby v oblasti ZRS; a pomoc při posilování kapacit ve specifických a odborných sektorech. Tato výzva zahrnuje i podporu projektů realizovaných platformami či územními samosprávnými celky (kraji a obcemi), nebo ve spolupráci s těmito aktéry, v jedné nebo více z prioritních/partnerských zemích ZRS ČR.

Podpora trojstranných projektů českých subjektů

Cílem programu je spolufinancovat rozvojové projekty financované majoritně jiným hlavním donorem, vybudovat kapacitu na straně oprávněných žadatelů (českých NNO), zapojovat se do mezinárodní trilaterální spolupráce a posílit „přímou“ českou ZRS ve formě multiplikačních efektů. Program umožňuje propojování humanitárních a rozvojových aktivit. Prostřednictvím této spolupráce zapojené NNO získávají kompetence a zkušenosti s přípravou i realizací rozvojových aktivit zejména v prioritních zemích ZRS a humanitární pomoci ČR a budují svou kapacitu pro formování efektivních mezinárodních partnerství a vstup do rozvojových projektů v pozici leadera projektu.

Program B2B

Primárním cílem Programu B2B je rozvoj podnikatelského sektoru v rozvojových zemích. Sekundárním cílem je podpora českých subjektů při identifikaci a navázání obchodních partnerství v rozvojových zemích. Program bude opět, jako i v předchozích letech, rozdělen na fázi přípravy (studie proveditelnosti, podnikatelský plán) a fázi realizace. V oblasti B2B dojde v roce v 2023 i k posílení monitoringu projektů tak, aby bylo možné lépe sledovat dopady firemních aktivit podpořených ČRA vůči naplňování SDGs; vyhodnotit potenciál komerční návaznosti podporovaných projektů (mj. i potenciál pro využití Programu Záruka ZRS); a zajistit provázanost s jinými aktivitami ČR i dalších donorů v cílové zemi.

Všechny dotační programy ČRA budou v roce 2023 probíhat podle upravených metodik, které reflektují nejlepší praxi z domova i ze zahraničí.

- Bilaterální programy

Projekty ve všech prioritních zemích vycházejí z programů vzájemné spolupráce, které jsou s každou jednou prioritní zemí schváleny pro časové období 2018 – 2023. V rámci každé země se ČR soustřeďuje na prioritní sektory, kde může nabídnout expertízu a které jsou v souladu s potřebami a poptávkou v přijímajících zemích. ČRA zároveň usiluje, aby realizované projekty byly logicky propojené a pracovali nejen samostatně, ale spojovaly se i ve vzájemné synergii, byly integrované, provázané a výstupy na sebe navazovaly či se doplňovaly. Vytyčený a schválený záměr tak může být naplňován v několika realizacích, které jsou prováděny různými nástroji tak, aby cílová skupina byla co nejširší a celkový dopad byl co nejvíce efektivní a udržitelný.

BOSNA A HERCEGOVINA

Válka na Ukrajině vrhá stín na evropskou ekonomiku a pro Bosnu a Hercegovinu přináší nové výzvy, a to v době, kdy je vnitropolitická situace v zemi samotné značně nejistá. Dopady války se projeví výrazným nárůstem cen potravin, pohonných hmot atd. Zejména ovšem v průběhu roku 2022 značně vzrostly ceny stavebních prací, materiálu, technologií a energií, což bude mít přímý vliv na probíhající i chystané realizace. Domácí politické napětí navíc negativně ovlivnilo přístup investorů a pozastavilo reformy, které mají za cíl posílit jednotný hospodářský prostor a podpořit střednědobý růst. Realizaci projektů ZRS nepomáhá ani složitá politická situace, která se negativně projevuje zejména v oblasti dlouhodobého rozpočtového plánování místních institucí státní správy a samosprávy.

13. prosince 2022 byl Bosně a Hercegovině po šestiletém čekání udělen status kandidátské země EU. Podmínkou udělení statutu je další rozvoj země v oblasti posilování právního státu, boje proti korupci a organizovanému zločinu, řízení migrace a posilování základních práv. ČRA se v tomto směru dlouhodobě aktivně podílí na rozvoji institucí na všech úrovních veřejné správy v Bosně a Hercegovině. Prostřednictvím projektů ZRS ČR realizovaných v oblastech, kde má ČR komparativní výhodu, současně napomáhá dalšímu přejímání evropských standardů a harmonizaci právních předpisů s *acquis communautaire* Evropské unie."

Integrovaný projekt v rámci ZRS

Čistá energie ve veřejných institucích, Banja Luka

Pro přibližně 30 % obyvatel Banja Luky je přívod tepla zajišťován prostřednictvím dálkového vytápění. Struktura spotřebitelů, resp. odběratelů energie je z 80 % tvořena domácnostmi (jedná se přibližně o 1/3 bytového fondu města Banja Luka, což představuje 1 078 000 m² vytápěné plochy s přibližně 19 500 - 20 000 bytovými jednotkami), zbývajících 20 % odběratelů energie tvoří podniky, instituce a řemeslné dílny (tedy přibližně 650 různých podnikatelských odběratelů se spotřebou 41 MW připojeného odběru). Domácnosti, instituce a podniky, které nejsou napojeny na systém dálkového vytápění, se snaží zajistit přívod tepla využitím vlastních kotlů topících na uhlí, LTO či dřevo.

V rámci předmětného projektu je plánováno provedení komplexní rekonstrukce otopného systému v budovách dvou základních a jedné střední školy v městě Banja Luka.

Pracovní název projektu:	Čistá energie ve veřejných institucích, Banja Luka
Země realizace:	Bosna a Hercegovina
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Ekonomický růst SDG Target 7.1

Partnerská organizace/instituce:	Město Banja Luka, CIDEA
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023 – 2025/26, celková alokace cca 42 mil. Kč, r. 2023: cca 3,4 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Veřejná zakázka

Projekty, jejichž přípravu či implementaci ČRA plánuje zahájit v roce 2023

Pracovní název projektu:	Innovation of Geological Information Systems in Bosnia and Herzegovina
Země realizace:	Bosna a Hercegovina
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Řádná (demokratická) správa věcí veřejných SDG Target 16.6
Partnerská organizace/instituce:	Federalni zavod za geologiju (FZZG), Republički zavod za geološka istraživanja (RZZGI)
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023 – 2026, celková alokace cca 27, 8 mil. Kč, r. 2023: cca 6,1 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Rozpočtové opatření (Česká geologická služba)

Anotace: Cílem projektu je podpořit veřejné instituce při zlepšování geologického informačního systému, zvýšit odbornou způsobilost místních odborníků a vládních pracovníků a zlepšit správu dat, přístup, prezentaci a šíření dat a informací. Návrh sestavený ČGS vychází z informací získaných při komunikaci s oběma bosenskými geologickými službami a ze znalostí a zkušeností České geologické služby. Na základě inventarizace bude navržena technická infrastruktura a související postupy. To zahrnuje návrh strategie pro správu archivů, dat a metadat. Budou dodány potřebné technologie a bude podporována implementace navrženého systému. Místní personál bude proškolen v konkrétních technologiích. Budou prezentovány výsledky, které by měly zlepšit schopnost bosenských zainteresovaných stran využívat geologická data. Budou organizovány odborné workshopy vedené odborníky ČGS zaměřené na přenos získaných know-how při řešení geologické problematiky.

Pracovní název projektu:	Nové identifikace v sektoru Řádná správa
Země realizace:	Bosna a Hercegovina
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Řádná (demokratická) správa věcí veřejných SDG Target 16.6
Partnerská organizace/instituce:	N/A
Plánovaný rozpočet:	N/A (z toho cca 1-2 mil. Kč na rok 2023)

Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace či rozpočtové opatření
---------------------------------	-------------------------------

Anotace: Náměty budou rozpracovány v Q1 roku 2023.

Pokračující projekty v roce 2023

Zvyšování bezpečnosti potravin v Bosně a Hercegovině (realizace 2017-2023, celková alokace cca 29,2 mil. Kč, r. 2023: 0 Kč – no cost prodloužení)
Posílení kapacit národní infrastruktury kvality v oblasti normalizace a posuzování shody stavebních výrobků v Bosně a Hercegovině (realizace 2020-2023, celková alokace cca 7,7 mil. Kč, r. 2023: 2,2 mil. Kč)
Rozšíření kapacit a služeb Metrologického Institutu Bosny a Hercegoviny III. (realizace 2020-2023, celková alokace cca 9,5 mil. Kč, r. 2023: 0,6 mil. Kč)
Podpora rozvoje nakládání s odpadem v Kantonu Sarajevo (realizace 2021-2023, celková alokace cca 30 mil. Kč, r. 2023: 15 mil. Kč)
Rekonstrukce a rozšíření úpravny pitné vody v municipalitě Teslić (realizace 2020-2023, celková alokace cca 73 mil. Kč, r. 2023: 18,3 mil. Kč)
Efektivnější zásobování pitnou vodou v municipalitě Gračanica (realizace 2022-2024, celková alokace cca 21,8 mil. Kč, r. 2023: cca 16,8 mil. Kč)
Využití obnovitelné geotermální energie v municipalitě Doboj (realizace 2013-2023, celková alokace 25,5 mil. Kč, r. 2023: cca 290 tis. Kč)

ETIOPIE

Etiopie si prošla v první polovině roku 2022 složitým obdobím z důvodu eskalace konfliktu v regionu Tigráj. Federální vláda premiéra Abiy Ahmeda střídavě sjednávala mírová jednání s Tigrejskou vládou a následně opět docházelo k obnovení bojů. Konflikt v Tigraji zapříčinil mimo jiné humanitární krizi a pohyb vnitřně vysídlených osob do dalších regionů Etiopie, což představuje značnou výzvu. V současné době je konflikt ukončen díky oboustranně podepsané mírové dohodě. Konflikt zasahoval výhradně sever země a neměl přímý dopad do ostatních regionů. Zásadní ranou pro ekonomiku Etiopie je dlouhodobé sucho a inflace spojená s válkou na Ukrajině. Stoupající ceny základních komodit jako benzínu, stavebního materiálu a potravin přímo ovlivňují prostředky na realizaci projektů ZRS.

Realizace plánu bude závislá na vývoji situace v zemi, nicméně v době sestavování tohoto plánu činnosti je politická situace stabilní. Dne 2. listopadu 2022 byla podepsána v Jihoafrické republice mírová dohoda.

Integrovaný projekt v rámci ZRS

Zavádění udržitelného zásobování pitnou vodou a udržitelné správy vodovodních systémů

Soubor realizací zaměřených na budování vodovodní infrastruktury, budování kapacit městských vodárenských podniků i venkovských vodních úřadů a jednotlivých operátorů mj. s ohledem na dezinfekci vody či vhodné nastavování tarifů pro odběr vody, vyvolání behaviorální změny v otázkách hygieny a sanitace i zkvalitnění a zvýšení dostupnosti učňovského vzdělávání v oblasti správy vodních zdrojů pokrývají široký pás od zóny Gamo přes zóny Wollayita a Gedeo v regionu SNNP až po většinu geografické oblasti regionu Sidama, a dohromady čítají několik desítek tisíc příjemců projektových výstupů včetně zdravotnických a vzdělávacích institucí, ale i úřadů etiopské státní správy na lokální, regionální a federální úrovni.

Veškeré nedávno zahájené či do budoucna plánované intervence v oblasti vody a sanitace berou v potaz též návazné strategie současné vlády Etiopické federativní demokratické republiky jako např. Ethiopia 2030: The Pathway to Prosperity (2021-30) jakožto nástupce GTP II.

Budování kapacit městských vodárenských podniků a vodních úřadů státní správy vychází z opakovaných požadavků etiopské administrativy kladených konkrétně na ČRA coby zkušeného donora v této tematické oblasti. Na základě toho je v příštím roce v plánu další intervence, která při rozšíření aktivit do regionu Oromia naváže na nedávno ukončený projekt *Podpora vybraných provozních vodárenských společností v udržitelné správě vodovodních sítí* (2019-21).

Veškeré doposud běžící i připravované projekty se zaměřením na výživu, hygienu a sanitaci uplatňují mezinárodně uznávaný a aplikovaný Komunitou vedený přístup k celkové sanitaci (CLTS), který přispívá k větší míře udržitelnosti i vlastnictví projektu ze strany příjemců a místních partnerů.

Projekty, jejichž implementaci ČRA zahájí v roce 2023

Pracovní název projektu:	Budování kapacit vybraných vodárenských podniků a vodních úřadů v poskytování služeb WASH v regionech SNNP, Sidama a Oromia
Země realizace:	Etiopie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Udržitelné nakládání s přírodními zdroji SDG Target 6.3
Partnerská organizace/instituce:	SNNPR, Water Resource and Irrigation Development Bureau
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023 – 2025, celková alokace 20,3 mil. Kč, r. 2023: 2, 3 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Projekt navazuje na předchozí úspěšnou intervenci ukončenou v roce 2021. Ve vybraných vodárenských podnicích a na odpovědných úřadech dojde k proškolení personálu zodpovědného za údržbu a chod vodních systémů. Budou také distribuovány prostředky nutné k opravám těchto zařízení.

Pracovní název projektu:	Podpora pracovních příležitostí v sektoru WASH pomocí kvalitního technického a odborného vzdělávání ve vybraných zónách SNNPR a Oromia
Země realizace:	Etiopie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Udržitelné nakládání s přírodními zdroji SDG Target 6.3
Partnerská organizace/instituce:	SNNPR, Water Resource and Irrigation Development Bureau
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023 – 2025, celková alokace 25, 5 mil. Kč, r. 2023: 3,5 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Projekt je zaměřen na posílení odborného (učňovského) vzdělávání ve vybraných oblastech SNNPR a (nově i) Oromie. Projekt je úzce spjat s intervencemi v oblasti Budování kapacit vodárenských podniků. Premisou tohoto projektu je zvýšit odbornou úroveň škol formou zpřesnění učebních plánů, zavedení nových kurzů odpovídajícím poptávce na trhu

anebo obecným zkvalitněním stávající výuky již existujících kurzů (včetně např. dodávky učebních pomůcek atd.).

Pracovní název projektu:	Zlepšení kvality života zajištěním dostupnosti a udržitelného hospodaření s vodními zdroji
Země realizace:	Etiopie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Udržitelné nakládání s přírodními zdroji SDG Target 6.3
Partnerská organizace/instituce:	Ministry of Water and Energy, Arba Minch University
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023 – 2026, celková alokace cca 39 mil. Kč, r. 2023: 650 tis. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Rozpočtové opatření

Anotace: Další ze série projektů implantovaných Českou geologickou službou, která se v Etiopii angažuje už čtyřicet let. Tento projekt je zaměřen na projekci hydrogeologických predikcí s využitím dat nasbíraných právě ČGS a také za pomoci umělé inteligence. Na projektu budou spolupracovat také CRSC z Univerzity George Masona v USA a Global MapAid z VB.

Pracovní název projektu:	Rehabilitace mokřadů v oblasti Cheleleka + Rehabilitace degradovaných lesních ploch v oblasti Wondo Genet
Země realizace:	Etiopie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Udržitelné nakládání s přírodními zdroji SDG Target 6.3
Partnerská organizace/instituce:	Hawassa City Environmental Protection, Forest and Climate Change office a Univerzita Wondo Genet,
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023 – 2025, celková alokace cca 30 mil. Kč, r. 2023: 4 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Tento projekt je spojen ze dvou projektů a to kvůli geografické a tematické podobnosti. Jedná se o rehabilitaci mokřadů Cheleleka, na jejichž stavu je přímo závislé jezero Awassa, a tudíž kvalita života tisíců obyvatel města Hawassa, Druhou intervencí je rehabilitace zalesněných ploch navazujících právě na mokřady Cheleleka v oblasti Wondo Genet, které v současném stavu nezadržují vodu během období dešťů a jsou nepřímou odpovědné za periodické záplavy města.

Pracovní název projektu:	Klimatická adaptace - farmařením ke klimatické odolnosti
Země realizace:	Etiopie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Udržitelné nakládání s přírodními zdroji SDG Target 6.3
Partnerská organizace/instituce:	SNNPR Bureau of Agriculture and Natural Resource Development, SNNPR Environment, Forest and Climate Change Authority, Halaba Zone Environment, Forest and Climate Change Office a Silte Zone Environment, Forest and Climate Change Office
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023 – 2025, celková alokace 20,3 mil Kč, r. 2023: 2,3 mil. Kč

Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace
---------------------------------	--------

Anotace: Projekt na podporu klimatické adaptace a odolnosti komunit v oblastech Halaba a Silte je také navazujícím projektem na předchozí úspěšné intervence ukončené v roce 2021. Sérií opatření ochrany a využívání přírodních zdrojů (NRM), které si komunity během projektu osvojují, projekt bojuje s klimatickou změnou a od toho se odvíjející klimatickou migrací obyvatelstva.

Pracovní název projektu:	Klimatická odolnost komunit v pohoří Hambaricho
Země realizace:	Etiopie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Udržitelné nakládání s přírodními zdroji SDG Target 6.3 a 6.6
Partnerská organizace/instituce:	SNNPR Bureau of Agriculture and Natural Resource Development, Kembata Tembaro Zone Agriculture and Natural Resource Development Department, Hambaricho Tourism and Green Development Program Agency
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace: 2023 – 2025, celková alokace cca 19 mil. Kč, r. 2023: 400 tis. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Komunita v úpatí hory Hambaricho je přímo závislá na stavu tamních svahů, které v období dešťů nezadržují vodu a farmáři přicházejí o úrodnou půdu. Kromě zavedení série opatření proti odnosu půdy zavede projekt i CSA (Climate Smart Agriculture) praktiky, které pomůžou udržet farmáře v oblasti.

Pokračující projekty v roce 2023

Zavedení udržitelného systému zásobování pitnou vodou wored Bura, Dale a Bona Zuriya (realizace 2020-2023, celková alokace 66 mil. Kč, r. 2023 cca 18 mil. Kč – včetně technického dozoru)
Kompilace geologické a hydrogeologické mapy Etiopie v měřítku 1:1 000 000 (realizace 2020-2023, celková alokace cca 18 mil. Kč, r. 2023: 6 mil. Kč)
Zajištění udržitelného hospodaření v krajině ve vybraných oblastech Etiopie na základě geovědního mapování (realizace 2019-2023, celková alokace cca 24 mil. Kč, r. 2023: 2,49 mil. Kč)
Podpora pracovních příležitostí a uplatnění mládeže v zemědělském sektoru, SNNPR, Etiopie (realizace 2020-2023, celková alokace cca 31,5 mil. Kč, r. 2023: 6,46 mil. Kč)
Arba Minch Fruit Value Chain (realizace 2020-2023, celková alokace cca 26 mil. Kč, r. 2023: 8,55 mil. Kč)
Participativní rozvoj produktivní krajiny v regionu Sidama, Etiopie, II. (realizace 2021-2024, celková alokace cca 27 mil. Kč, r. 2023: 11 mil. Kč)
Zlepšení výživy, hygieny a sanitace ve woredě Hawassa Zuriya, Sidama, Etiopie (2021-2024, celková alokace 23 mil. Kč, r. 2023: 10 mil. Kč)

GRUZIE

V Gruzii se projevuje nejen doznívající pandemie, ale také válečný konflikt na Ukrajině, a to v podobě menších příjmů z cestovního ruchu, poklesu zahraničního obchodu, zároveň zvyšování cen za energie, rostoucí inflace a přílivu uprchlíků a migrantů především z Ruska. Gruzínský vývoz je relativně malý a nediverzifikovaný a podtrhuje neúplnou strukturální transformaci země. Zejména je tento fakt patrný v nedostatku pracovních míst, kdy až 40 % obyvatelstva pracuje v málo výkonném zemědělství.

V březnu 2022 Gruzie požádala o přijetí do EU.

Gruzie je čistý příjemce rozvojové pomoci a patří mezi vyšší středně příjmové země. Do Gruzie proudí značná rozvojová pomoc od Světové banky, Evropské investiční banky (EIB), Asijské rozvojové banky (ADB), Evropské banky pro rekonstrukci a rozvoj (EBRD), Mezinárodního měnového fondu (IMF), EU, USA a dalších bilaterálních dárců včetně ČR. Vzhledem k tomu, že je Gruzie rozvojovou ekonomikou, je závislá na dovozu technologií, vybavení a materiálů nutných pro ekonomický rozvoj. To platí jak pro obnovu a modernizaci infrastruktury a zemědělskou výrobu, tak pro zabezpečení zdravotní a sociální péče.

Integrovaný projekt v rámci ZRS

Implementace trvale udržitelného lesnictví pro chráněnou oblast Aragvi

Projekt *Implementace trvale udržitelného lesnictví pro chráněnou oblast Aragvi* komplexně pokrývá ucelenou geografickou oblast a současně zachycuje celou oblast intervencí. Obsahuje část zajišťující mapování oblasti, tvorbu lesních hospodářských plánů, dodávku lesnické techniky, zapojení státních institucí při předávání české expertízy a zapojení akademického sektoru prostřednictvím spolupráce s jejich studenty a odborníky. Významný komponent tvoří vzdělávací činnosti zahrnující osvětové aktivity pro participující organizace včetně zapojení univerzit a další cílových skupin.

Záměr projektu odpovídá Programu dvoustranné rozvojové spolupráce ČR 2018–2023 s Gruzii, zejména prioritnímu sektoru *Zemědělství a rozvoj venkova* (SDGs 13.1 a 15.4) - udržitelný rozvoj horských regionů. Výstupy, potažmo aktivity projektu však mají částečný přesah také do ostatních priorit, a to *Inkluzivní sociální rozvoj* (SDGs 1.3 a 3.4), a *Řádná demokratická správa věcí veřejných* (SDGs 16.6).

Realizaci navrhovaného projektu bude nastaveno trvale udržitelné lesnické hospodaření, které z dlouhodobého hlediska zajistí stávající vysokou ekologickou stabilitu porostů, nejvyšší možnou odolnost a adaptabilitu ke klimatické změně a zároveň zabezpečí místním komunitám požívat veškeré produkční i mimoprodukční funkce lesa v celé oblasti Aragvi a pokryje oblast v rozsahu cca 42 tis ha.

Součástí tohoto komplexního řešení budou i projekty, na kterých ČRA od r. 2021 spolupracuje s rakouskou ADA v rámci společného projektu *Sustainable development of the area of Aragvi Protected Landscape and the local communities*. Celková hodnota programu je 53,4 mil. Kč, z čehož ČRA financuje běžící i nové projekty do výše 34,7 mil. Kč. Implementace programu původně předpokládala ukončení v roce 2023, ale vzhledem k mnoha faktorům je v jednání prodloužení do roku 2024.

Projekty, jejichž implementaci ČRA zahájí v roce 2023

Pracovní název projektu:	Rozvoj kvality a dostupnosti služeb rané péče a inkluzivního vzdělávání pro děti se speciálními potřebami v Gruzii – fáze I
Země realizace:	Gruzie

Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3 a 3.4
Partnerská organizace/instituce:	State Care Agency of Georgia
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023–2025, celkový rozpočet cca 20 mil. Kč, r. 2023: 5 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Cílem dotační výzvy je přispět ke zlepšení poskytování sociálních služeb a podpory pro zranitelné děti a jejich rodiny prostřednictvím posílení národních politik, mechanismů poskytování služeb, odborné praxe a lidských zdrojů v oblasti rané péče a zajistit nejlepší možné výsledky pro děti se zdravotním postižením, opožděním ve vývoji a pro děti, kterým hrozí ústavní péče.

Pracovní název projektu:	Podpora rozvoje sociálních služeb pro mládež v regionu Mtskheta-Mtianeti
Země realizace:	Gruzie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3 a 3.4
Partnerská organizace/instituce:	Aragvi Municipality, Youth Agency
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023–2025, celkový rozpočet cca 20 mil. Kč, r. 2023: 5 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Záměrem této výzvy je umožnění a nastavení systému, který rozvíjí lidský a sociální kapitál mladých lidí a ve kterém mají mladí lidé možnost být aktivními občany, podílet se na všech oblastech veřejného života a realizovat své nápady a iniciativy. Cílem je pak komplexní zlepšení přístupu mladých lidí a zranitelných skupin na trh práce.

Pracovní název projektu:	Strategický rozvoj jeskyně Arsen Okrojanishvili v Gruzii
Země realizace:	Gruzie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3, 4.4 a 4.5, 8.5
Partnerská organizace/instituce:	Agency of Protected Areas
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023–2024, celkový rozpočet cca 1,5 mil. Kč, r. 2023: 0,6 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Rozpočtové opatření

Anotace: Projekt navazuje na aktivity realizované v této oblasti v letech 2015-2019, který se zabýval řadou doporučení týkajících se organizace provozů zpřístupněných jeskyní (Prometheus a Sataplia), zavedení bezpečnostních opatření, směrnic k ochraně přírodních fenoménů a zlepšení propagace jeskyní ve vztahu ke zvýšení pracovních příležitostí místní komunity.

Pracovní název projektu:	Dodávka zdravotnické techniky pro jednotku paliativní péče
Země realizace:	Gruzie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3 a 3.4
Partnerská organizace/instituce:	Zhvania University Hospital
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023, r. 2023: 6, 3 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Veřejná zakázka

Anotace: Dodávka a školení personálu je poslední součástí realizovaného projektu zahraniční rozvojové spolupráce ČR nazvaného „Zavedení služeb dětské dlouhodobé a paliativní péče v Gruzii“, který probíhal v období 2017 - 2021. Cílem realizace je dodávka zdravotnické techniky k zajištění služeb dlouhodobé a paliativní péče pro děti s život limitujícím onemocněním.

Pracovní název projektu:	Podpora lokálním komunitám v Aragvi
Země realizace:	Gruzie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3 a 3.4
Partnerská organizace/instituce:	Dusheti municipality
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023, r. 2023: 5 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: V souladu s Programem udržitelného rozvoje chráněné krajinné oblasti Aragvi a jejích komunit, který je realizován s finanční spoluúčastí Rakouské rozvojové agentury, bude vypsána komplexní dotace zahrnující oblast vzdělávání, zdravotnictví a sociální pomoci. Záměrem je posílení konkrétních komunit v oblasti Aragvi.

Pokračující projekty v roce 2023

Udržitelný rozvoj komunit Chráněné krajinné oblasti Aragvi - ČvT (realizace 2019-2023, celková alokace cca 34,5 mil. Kč, r. 2023: 5 mil. Kč)
Podpora rozvoje primární zdravotní péče v Gruzii (realizace 2020-2023, celková alokace cca 31 mil. Kč, r. 2023: 5 mil. Kč)
Cesta domů: Rozvoj alternativních sociálních služeb pro dospělé v Gruzii (realizace 2020-2023, celková alokace cca 22 mil. Kč, r. 2023: 5 mil. Kč)
Zavedení systému národní fytosanitární kontroly v Gruzii (realizace 2016-2023, celková alokace cca 14 mil. Kč, r. 2023: 4 mil. Kč)
Zajištění udržitelné správy chráněné krajinné oblasti Aragvi - KRNP, AOPK (realizace 2018-2023, celková alokace cca 9 mil. Kč, r. 2023: 0,8 mil. Kč)

Inventarizace lesů a implementace udržitelného lesnictví pro chráněnou oblast Aragvi (realizace 2020-2024, celková alokace cca 27 mil. Kč, r. 2023: 6,3 mil. Kč)
Rozvoj chovu skotu v municipalitě Khulo (realizace 2022-2024, celková alokace cca 10 mil. Kč, r. 2023: 5,5 mil. Kč)
Kvantifikace zdravotních a ekologických rizik a podpora rehabilitace areálu bývalé rafinerie v Batumi (realizace 2021-2023, celková alokace cca 9,7 mil. Kč, r. 2023: 3,5 mil. Kč)

KAMBODŽA

Kambodža především v důsledku vnějších vlivů prochází v posledních letech rychlými změnami. Pandemie COVID-19 má za následek velký nárůst chudoby a nezaměstnanosti a celkový pokles ekonomiky. Všechna tři klíčová odvětví kambodžské ekonomiky – textilní výroba, stavební sektor a cestovní ruch – byla negativně ovlivněna dopady pandemie. V reakci na tuto situaci vláda zavedla opatření ke zmírnění negativních dopadů COVID-19 na podniky a příjmy obyvatel a na podporu hospodářské obnovy. V roce 2021 se tak ekonomický růst po prvotním poklesu o 3,1 % z roku 2020 vrátil na odhadovaných 3,0 %. Rozsáhlé očkování proti COVID-19 umožnilo zemi znovu otevřít své hranice pro obchod a cestovní ruch, což vytvořilo příznivé ekonomické podmínky pro roky 2022 a 2023. V roce 2022 je tak v důsledku protipandemické strategie očekáván nárůst ekonomiky o 4,5 %.

Ekonomické výzvy však v zemi stále přetrvávají, a to především v souvislosti s nedávným nárůstem ceny ropy. Rostoucí globální ceny energií a potravin podporují vyšší inflaci a jejich dopady nejvíce postihnou chudé a zranitelné domácnosti s omezenými úsporami. Dle predikcí se tak fiskální deficit prohloubí na 6,3 % HDP v důsledku potřebných vládních výdajů na podporu chudých obyvatel. Rostoucí ceny ropy také poškozují export zemědělských komodit. Navíc infrastruktura Kambodže zůstává nedostatečně rozvinutá a výkonnost země v logistice je výrazně nižší než u ostatních zemí v regionu, což vede k vyšším nákladům.

Kambodža počátkem roku 2022 uzavřela dohody o volném obchodu s Čínou a Jižní Koreou a také zahájila jednání s Indií a Japonskem v rámci EPAC o budoucích dvoustranných dohodách. Očekává se, že ve střednědobém horizontu bude ekonomika růst zhruba o 6 % ročně, přičemž nový zákon o investicích spolu s dohodami o volném obchodu pomůže podpořit investice a obchod.

Integrované řešení v rámci ZRS

Zvýšení kvality poskytovaných zdravotnických služeb v rámci neonatologie jako součást inkluzivního sociálního rozvoje

Dlouhodobá spolupráce a řada na sebe navazujících intervencí v sektoru zdravotnictví v Kambodži se orientuje na medicínský obor neonatologie, jako podobor pediatrie zabývající se péčí o matky a novorozence. V rámci této spolupráce je využíváno know-how českých expertů z tohoto oboru a dodávek kvalitních zdravotnických přístrojů. Jedná se tak již o profilovanou oblast české ZRS.

Geograficky je spolupráce směřována jak do hlavního města Phnompenhu, kde sídlí hlavní partner Národní pediatrická nemocnice (NPH), tak do provincie Kampong Chhnang, jenž je primární provincií české ZRS v Kambodži. V následujících letech je v plánu navázat na spolupráci s NPH vybavením a komplexní podporou vzniku udržitelného perinatologického centra, včetně vzniku školící jednotky v rámci NPH, která by měla nabitě zkušenosti šířit i do referenčních nemocnic, případně v budoucnu do dalších provincií.

Tematicky oblast odpovídá Programu dvoustranné rozvojové spolupráce ČR 2018–2023 s Kambodžou, a to v rámci prioritního sektoru Inkluzivní sociální rozvoj. Jak je uvedeno v Programu, cílem je omezení úmrtí novorozenců a dětí mladších pěti let, jímž je možné předejít a snížení mateřské úmrtnosti ve vybraných lokalitách, zcela v souladu s Rozvojovými cíli tisíciletí (konkrétně SDGs 3.1 a 3.2). K naplnění těchto cílů jsou obecně realizovány zejména aktivity zaměřené na zvyšování kapacit zdravotnického personálu a technické vybavení vybraných zdravotnických středisek. Mezi další konkrétní výsledky patří například studijní cesta jak zdravotnického personálu, tak managementu NPH do ČR nebo vznik metodických standardů, školicích modulů a výukového portálu.

Tento komplexní program může být dále provázán s programem MEDEVAC (možnost vysílání lékařských týmů a finanční i expertní podpory zdravotnických kapacit), případně s programy na pomezí rozvojové a ekonomické spolupráce.

Projekty, jejichž implementaci ČRA zahájí v roce 2023

Pracovní název projektu:	Zavedení oboru biomedicínského inženýrství
Země realizace:	Kambodža
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inklusivní sociální rozvoj SDG Target 4.3., 4.4. a 4.7.
Partnerská organizace/instituce:	
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023-2025, celková alokace cca 8 mil. Kč, r. 2023: 2 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Projekt navazuje na úspěšnou první fázi, zavedení biomedicínského inženýrství jako učebního oboru. Cílem nového projektu je podpořit započatou spolupráci s cílem vybudovat odborné kapacity v oboru biomedicínského inženýrství, a to jak na úrovni akademické: vybudování kapacit vysokoškolských lektorů a studentů oboru, tak i širší odborné veřejnosti jako je Ministerstvo zdravotnictví, vedení nemocnic, případně technické střední školy. Jedním z hlavních cílů projektu je, aby ministerstvo zdravotnictví zařadilo obor do tabulkových míst jako nedílnou součást zdravotnického systému.

Pracovní název projektu:	Podpora středoškolského odborného vzdělávání - AGRI
Země realizace:	Kambodža
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inklusivní sociální rozvoj SDG Target 4.3. a 4.4.
Partnerská organizace/instituce:	
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023-2025, celková alokace cca 22 mil. Kč, r. 2023: 6 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Projekt navazuje na expertizu ČRA v oblasti zvyšování technických a odborných dovedností mladých lidí, potřebných pro zaměstnání, důstojná pracovní místa a podnikání v Kambodži (SDG 4.4). Tento projekt má za cíl zlepšení kvality středoškolského, zejména technického, vzdělávání v Kambodži. Reaguje přitom na hlavní problémy kambodžského vzdělávacího systému, zejména na nízkou kvalitu učitelů, nedostatečná a zastaralá kurikula, špatný stav infrastruktury škol a areálů a nedostatečný přístup ke vzdělávání. V konečném důsledku přispěje projekt k udržitelnějším zemědělsko-potravinářským systémům skrze

podporu kvalifikace potenciálních pracovníků, čímž zajistí lepší výkon výrobců potravin, včetně zemědělství, rybolovu a akvakultury a podpoří tak lepší integraci Kambodži do regionálních a mezinárodních hodnotových řetězců.

Pokračující projekty v roce 2023

Podpora zaměstnatelnosti a vzniku nových důstojných pracovních příležitostí pro osoby se zdravotním postižením v Kambodži (realizace 2021-2023, celková alokace cca 10 mil. Kč, r. 2023: 5 mil. Kč)
Zlepšení systému WASH v provincii Kampong Chhnang (realizace 2020-2023, celková alokace cca 23 mil. Kč, r. 2023: 4,5 mil. Kč)
Péče o matky a novorozence v nově vybudovaném perinatologickém oddělení (realizace 2021-2023, celková alokace cca 16 mil. Kč, r. 2023: 8 mil. Kč)

MOLDAVSKO

Moldavsko bylo vedle pandemie COVID-19 zasaženo velmi silně také imigrační krizí v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině. Situaci nepomáhá ani růst napětí v Podněstří. Jisté napětí je vnímáno i ve vztahu k vedení autonomní oblasti Gagauzie, které kritizuje způsob řešení některých témat ústřední moldavskou vládou (např. dodávky a cena plynu). Moldavsko se sice nepřipojilo k protiruským sankcím, došlo však k narušení logistiky a exportu a importu se zeměmi SNS a k přerušení obchodu. V roce 2022 se očekává prohloubení obchodního deficitu. Zastavení moldavského exportu do Ruské federace se dotýká především sektoru zemědělství. V roce 2022 se proto očekává prohloubení obchodního deficitu a zhoršení makroekonomických ukazatelů (např. inflace za 9 měsíců 2022 dosáhla 24,69 %). Po vypuknutí války Moldavsko přijalo statisíce uprchlíků a získává značnou mezinárodní finanční podporu na zvládnutí uprchlické krize. Moldavsko se připojilo k Ukrajině a Gruzii a formálně požádalo o členství v EU.

Integrovaný projekt v rámci ZRS

Technologie pro budoucnost – telemedicína v moldavské domácí péči

V souladu s Programem dvoustranné rozvojové spolupráce ČR 2018–2023 s Moldavskem směřují některé z projektů k naplnění indikátorů tematické priority Sociální inkluzivní rozvoj a také k naplnění Cílů udržitelného rozvoje OSN zejména v oblasti cíle č.1.3: Zavést na úrovni států vhodné systémy sociální ochrany pro všechny včetně nejpotřebnějších, a do roku 2030 rozšířit jejich dosah na většinu chudých a ohrožených.

Cílem projektu s názvem „Technologie pro budoucnost – telemedicína v Moldavské domácí péči“ je pilotní provoz integrovaného systému poskytování sociální a zdravotní péče skrze telekonzultace a jeho následná akreditace Národní zdravotní pojišťovnou. Skrze systém je tak možné propojit zranitelné části obyvatelstva v odlehlých venkovských oblastech s odborníky a specializovanými doktory z Kišiněva a jiných měst, a tím zvýšit dostupnost sociální a zdravotní péče v zemi. Systém umí mimo jiné také distanční monitoring zdravotního stavu klientů služeb domácí péče, který je dlouhodobě schopen prokazatelně zvyšovat efektivitu a možnosti poskytované péče.

Projekt podporuje místní neziskové organizace (Asociace Homecare) v rozvoji jejich kapacit a přípravě legislativních změn ve veřejné správě pro zajištění potřeb starších osob a akreditaci systému telekonzultací. Zdravotní a sociální služby se tak prostřednictvím projektů ČRA stávají dostupnější pro nejvíce zranitelné skupiny obyvatel v odlehlých regionech. Prostřednictvím projektů partnerské organizace vytvářejí odborné advokační skupiny pro zajištění udržitelných a systematických změn. Projekt zapojuje všechny relevantní aktéry v neziskovém i státním sektoru a iniciuje změny na různých úrovních. Navazuje na dlouhodobou spolupráci ČRA s místními partnery v sektoru rozvoje domácí péče v Moldavsku a rozvíjí pilotní projekt financovaný Evropskou unií prostřednictvím instrumentu ENI, v rámci kterého byl systém telemedicíny, včetně potřebného software, zaveden a testován.

Projekty, jejichž implementaci ČRA zahájí v roce 2023

Pracovní název projektu:	Podpora při odstraňování znečištění tří hlavních hotspotů kontaminovaných pesticidy v AO Gagauzia
Země realizace:	Moldavsko
Tematické/sectorové zaměření/naplňované SDGs:	Udržitelné nakládání s přírodními zdroji SDG Target 6.3. a 15.3.
Partnerská organizace/instituce:	Odbor vnějších vztahů AO Gagauzia, Ekologická inspekce AO Gagauzia
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023, celková alokace cca 5 mil. Kč (bude upřesněno na základě detailního rozpracování projektu)
Zvažovaný nástroj implementace:	Veřejná zakázka

Anotace: Ve dvou lokalitách v obci Chirsova a jedné lokalitě v obci Besalma v blízkosti Comratu – hlavního města autonomní oblasti Gagauzie, jsou bez jakéhokoli zabezpečení uloženy zbytky pesticidů, které pronikají do okolního horninového prostředí, jsou rozplavovány srážkami a roznášeny větrem do okolí. Odhadované množství je cca 50-80 tun (pesticidy, směs pesticidů se zeminami). Lokality jsou volně přístupné, bez označení či jakéhokoli zabezpečení pro vstup osob, zvířat apod.

V rámci projektu se uvažuje jednat o prozkoumání obsahu skládek, vyhodnocení získaných dat a zpracování analýzy rizik (AR) a studie proveditelnosti (FS), která by navrhla nejdříve dočasný a následně i definitivní způsob jejich odstranění.

Název projektu:	Zlepšení akceschopnosti a odborné způsobilosti moldavských hasičů III.
Země realizace:	Moldavsko
Tematické/sectorové zaměření/naplňované SDGs:	Řádná správa věcí veřejných SDG Target 13, 16 a 17.9
Partnerská organizace/instituce:	Ministerstvo vnitra Moldavska
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023-2024, celková alokace cca 8 mil. Kč , r. 2023: 2,5 mil. Kč
Nástroj implementace:	Rozpočtové opatření a veřejná zakázka

Anotace: Cílem projektu je spolupráci mezi složkami IZS, konkrétně hasičského záchranného sboru. Projekt cílí na zvýšení kapacit a zkušeností v oblasti protipovodňové ochrany, v rámci které bude zakoupeno základní vybavení a proběhne vyškolení v jeho používání. Projekt navazuje na dlouholetou, úspěšnou spolupráci mezi oběma organizacemi (projekt byl v posledních letech odkládán z důvodu pandemie COVID-19, vytíženosti českých hasičů v tuzemsku a humanitární krize spojené s válkou na Ukrajině).

Název projektu:	Rozvoj efektivity kynologické služby a kapacit práce se služebními psy Celní správy a Pohraniční policie Moldavské republiky
Země realizace:	Moldavsko
Tematické/sekторové zaměření/naplňované SDGs:	Řádná správa věcí veřejných SDG Target 16 a 17.9.
Partnerská organizace/instituce:	Celní správa Moldavska, Pohraniční policie Moldavska
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023-2024, celková alokace cca 10, 3 mil. Kč, r. 2023: 3,27 mil. Kč
Nástroj implementace:	Rozpočtové opatření a veřejná zakázka

Anotace: Projekt cílí na omezení nelegálního transportu drog, tabáku a psychotropních látek prostřednictvím podpory kynologických služeb. Mezi identifikované problémy patří nižší technické i odborné kapacity místních partnerů – Celní správy a Pohraniční policie Moldavska. Výstupy projektu jsou zaměřeny na školení školitelů, přenos know-how a zprostředkování nákupu služebních psů a jejich výcvik, a dále nastavení systému pro školení a výcvik instruktorů, psovodů a služebních psů.

Pracovní název projektu:	Domácí péče pro seniory
Země realizace:	Moldavsko
Tematické/sekторové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3, 3.4, 10.2, 16.6 a 17.9
Partnerská organizace/instituce:	AO HomeCare, Ministerstvo práce a sociální ochrany, Ministerstvo zdravotnictví
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023 – 2025, celková alokace cca 15 mil. Kč, r. 2023: cca 5 mil. Kč
Nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Plánovaný projekt navazuje na předchozí intervence v oblasti podpory rozvoje služeb domácí a denní sociální péče pro seniory. Cílem projektu je rozvinout další sociální služby udržitelným způsobem tak, aby nedošlo k jejich zastavení po skončení intervence. Projekt apriori nebude cílit na vytvoření dalších center denní a domácí péče, ale spíše se bude soustředit na ukotvení a posílení udržitelnosti stávající sítě center denní a domácí péče. Cílem je mj. systémové řešení na celostátní úrovni.

Pracovní název projektu:	Plánování komunitních služeb pomocí veřejného dialogu II.
Země realizace:	Moldavsko
Tematické/sekторové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3, 10.2, 16.6 a 17.9

Partnerská organizace/instituce:	Ministerstvo práce a sociální ochrany, dotčené municipality
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023 – 2025, celková alokace cca 10 mil. Kč., r. 2023 cca 5 mil. Kč
Nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Plánovaný projekt navazuje na letos ukončenou intervenci „Plánování komunitních služeb pomocí veřejného dialogu“, který cílil na tři pilotní municipality, kde pomocí zapojení všech stakeholderů se vytvořily plány komunitního rozvoje se zaměřením na sociální služby. Plány jsou prerekvizitou pro dosažení financování z moldavského rozpočtu a od dalších donorů. Na ukončený projekt navázali v jiných lokalitách další donoři jako GIZ, DEU a SlovakAid. Cílem plánovaného projektu je použít již vytvořené metodiky k rozšíření projektu do dalších municipalit a v těch pilotních navázat rozvojem identifikovaných sociálních potřeb.

Součástí projektu bude také analýza aktuálního stavu sektoru sociální ochrany v Moldavsku s ohledem na projekty v rámci uplynulého programovacího období 2018–2023, působení jiných donorů, kandidátský status EU, úspěšné intervence ČRA a aktuální potřeby v tomto sektoru v Moldavsku tak, aby v rámci nového programovacího období od r. 2024 byly známy oblasti, kde má pro ČRA smysl intervenovat. Analýza bude navazovat na studii proveditelnosti minulého projektu z roku 2017.

Pracovní název projektu:	Pomoc dětem s poruchami autistického spektra (PAS) v regionech
Země realizace:	Moldavsko
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Inkluzivní sociální rozvoj SDG Target 1.3, 10.2, 16.6 a 17.9
Partnerská organizace/instituce:	AO FEDRA, AO Autism, Národní agentura pro sociální asistenci
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023, celková alokace 5 mil. Kč. r. 2023: 5 mil. Kč
Nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Plánovaný projekt navazuje na úspěšné intervence v legislativní oblasti PAS a jiných genetických onemocnění a podporu dětí s PAS v Kišiněvě a jeho okolí. Cílem projektu by měla být celostátní studie dětí a mládeže s PAS (dosud jsou dostupná data převážně z Kišiněva) za současného školení a vzdělávání rodinných lékařů v diagnostice PAS u dětí (nově je diagnostika na PAS u dětí zákonnou povinností). Půjde o zhruba 7měsíční projekt, který zároveň posílí výstupy aktuálně běžícího projektu „Pomoc dětem s PAS a jinými genetickými poruchami v Moldavsku II“.

Pokračující projekty v roce 2023

Čistírna odpadních vod pro Briceni – na jaře 2023 dojde k roční zkušební provozu a projekt výstavby nové čistírny tak bude završen. Další rozvoj projektu (posílení kapacit čerpacích stanic a kanalizační sítě) bude záviset na aktivním přístupu města (realizace 2016-2023, celková alokace cca 58,5 mil. Kč, r. 2023: 325 tis. Kč).
Modernizace nakládání s odpadními vodami v Hîncești – v roce 2023 se předpokládá dokončení rekonstrukce hlavní čerpací stanice. (realizace 2017-2027, celková alokace doposud cca 24 mil. Kč, r. 2023: cca 7,3 mil. Kč).
Zajištění přístupu k pitné vodě pro regionální nemocnice Cimișlia a Comrat - v roce 2023 se předpokládá zpracování technicko-ekonomické studie pro modernizaci systému zásobování dvou moldavských nemocnic pitnou vodou a v případě kladného posudku zadání

přípravy projektové dokumentace (realizace 2020-2026, celková alokace cca 35,9 mil. Kč, r. 2023: 2,2 mil. Kč).
Harmonizace a rozvoj systému sociální ochrany v Gagauzii (realizace 2022-2024, celková alokace cca 15,5 mil. Kč, r. 2023: 8 mil. Kč)
Technologie pro budoucnost – telemedicína v moldavské domácí péči (realizace 2021-2024, celková alokace cca 8,5 mil. Kč, r. 2023: 1,5 mil. Kč)
Pomoc dětem s PAS a jinými genetickými poruchami v Moldavsku II (realizace 2022–2024, celková alokace cca 15 mil. Kč, r. 2023: 6 mil. Kč)
Posílením kapacit pro trvalé změny systému sociální péče v Moldavsku (realizace 2022–2024, celková alokace cca 10 mil. Kč, r. 2023: 3,5 mil. Kč)
Modernizace, inovace a využití znalostí pro moldavský mlékárenský sektor (M.I.L.K) (realizace 2022–2024, celková alokace cca 9 mil. Kč, r. 2023: 3 mil. Kč)

ZAMBIE

Zambijská ekonomika se v posledních letech potýkala s narůstajícími dluhy a pandemie COVID-19 zemi dále posunula téměř k dluhové nouzi. V důsledku otřesů počínaje poklesem ceny mědi v letech 2015–16, intenzivním suchem (naposledy v roce 2019) a pandemií COVID-19 se objevily finanční tlaky, kwacha se znehodnotila a inflace vzrostla, což zvýšilo vnější dluhovou zátěž. Důvěra na trhu vzrostla po volbách v srpnu 2021 a po vítězství Hakainde Hichilemy. Výnosy domácích dluhopisů výrazně klesly, kwacha posílila a dluhová zátěž byla snížena. To v kombinaci s vyššími cenami mědi a všeobecným přidělením zvláštních práv čerpání (SDR) pro rok 2021 přispělo ke zlepšení výhledu ekonomiky.

Navzdory tomuto pozitivnějšímu výhledu Zambie stále čelí vážné strukturální nerovnováze. Mezi hlavní současné výzvy Zambie patří obnovení fiskální udržitelnosti, včetně řešení neudržitelného dluhového zatížení; přestavba vnějších jistot pro zvýšení odolnosti zambijské ekonomiky; a snížení vysoké úrovně nerovnosti a chudoby v Zambii při současném řešení rostoucích sociálních potřeb země, zejména ve venkovských oblastech.

Po hlubokém poklesu v roce 2020, kdy došlo k propadu o 2,8 %, se ekonomická aktivita postupně zlepšuje. Negativní důsledky pandemie nesly nejhůře služby, doprava, výroba a cestovní ruch. Mírné oživení začalo v roce 2021 s růstem kolem 3,6 %, i když některé klíčové sektory jsou stále brzděny jednak narušeným dodavatelským řetězcem (těžba) a jednak počasím (zemědělství). Posilování ekonomiky pokračuje i v roce 2022 – reálný HDP se v roce 2022 zvýšil o 2,4 %, především díky veřejnému sektoru a vzdělávání. Ze svého vrcholu téměř 25 % v polovině roku 2021 inflace ustoupila na 9,7 % v červnu 2022, v souladu s posílením kwachy. Ve druhé polovině roku 2022 však inflace opět zrychlila, a to i kvůli dopadům války na Ukrajině na ceny paliv a hnojiv.

Integrované řešení v rámci ZRS

Budování hodnotových řetězců jako nezbytný předpoklad rozvoje venkova

Budování místních hodnotových řetězců zemědělské a návazné potravinové produkce je již profilovanou oblastí české ZRS v sektoru zemědělství v Zambii. To je doprovázeno navazováním partnerství v rámci hodnotového řetězce a vzájemné spolupráce mezi soukromým a státním sektorem. V rámci stávajících i plánovaných projektů je v návaznosti na tyto aktivity zdůrazňována diverzifikaci zemědělské produkce, zvyšování zemědělské produktivity a zavádění integrovaného přístupu k farmaření, tj. provázání rostlinné a živočišné produkce.

Intervence v sektoru zemědělství v Zambii se soustředí na komplexní rozvoj venkova, který staví na všech třech pilířích udržitelného rozvoje (ekonomický, sociální a environmentální). Posilování přístupu středních a malých farmářů na zemědělské trhy má za cíl zlepšit ekonomickou situaci jejich rodin a zároveň přispívá k dlouhodobému pozitivnímu dopadu projektů. Aktivity zvyšující znalost odolných a udržitelných zemědělských postupů přispívají ke zmírňování změn dopadů změny klimatu, což je společný jmenovatel všech realizovaných projektů. Zohledňováno je také postavení žen a dívek díky zapojení žen farmářek do tvorby a realizace vlastních byznys plánů nebo zvýšení participace žen v rozhodovacích procesech. Diverzifikace zemědělské produkce zároveň přispívá ke zkvalitnění výživy a její rozmanitosti a k předcházení podvýživy. Tyto provázané komponenty odpovídají holistickému přístupu, o který česká ZRS v rámci integrovaných řešení usiluje.

Geograficky je většina intervencí implementována v Západní provincii. V příštím roce se plánuje rozšíření projektů do Jižní provincie, která disponuje největším počtem skotu, s nímž v rámci holistického přístupu k zemědělství pracujeme. V současnosti i v příštích letech také navazujeme na projekty v provincii Jižní, kde se zaměřujeme na budování hodnotových řetězců

Plánovaná intervence bude spadat pod prioritní oblast MIP 1 – „Zelená partnerství pro udržitelnou obnovu, růst a důstojná pracovní místa“ a TEI: „Klimatická akce pro inkluzivní zelenou obnovu a růst v Zambii“. Projekt se zaměří na zvyšování výhod plynoucích ze spravedlivého přístupu malých a středních zemědělců na trh, a to při podpoře zelených a diverzifikovaných hodnotových řetězců v udržitelném zemědělsko-potravinářském systému. Důraz je kladen na zpracování zemědělské produkce, přidanou hodnotu a/nebo umožnění příjemcům vstupovat do životaschopných tržních vztahů (vč. propojování aktérů hodnotových řetězců, podpory přístupu k finančním službám/pojištěním, nezbytné licence a certifikace) a zároveň začlenění udržitelných a klimaticky inteligentních zemědělských postupů a agroekologických přístupů.

Tyto aktivity v Zambii vycházejí z Programu dvoustranné rozvojové spolupráce ČR 2018–2023 se Zambíí, v jediném prioritním sektoru Zemědělství a rozvoj venkova a jsou zcela v souladu s Rozvojovými cíli tisíciletí (konkrétně SDGs 2.3 a 2.4) – tedy zdvojnásobit zemědělskou produktivitu a příjmy malých zemědělců – zejména žen, původních obyvatel, rodinných farmářů, pastevců a rybářů – pomocí zajištění bezpečného a rovného přístupu k půdě, dalším výrobním zdrojům (a vstupům), znalostem, finančním službám, trhům a vytvářením příležitostí k vytváření přidané hodnoty a přístupu k zaměstnání v nezemědělském sektoru a zajistit/zavést systémy udržitelné výroby potravin a (zavést) odolné zemědělské postupy, které zvýší produktivitu a výrobu, pomohou zachovat ekosystémy posilující schopnosti půdy přizpůsobit se klimatické změně, extrémnímu počasí, suchu, záplavám a dalším pohromám a které postupně zlepší kvalitu půdy.

Projekty, jejichž implementaci ČRA zahájí v roce 2023

Pracovní název projektu:	Zelená partnerství pro udržitelnou obnovu, růst a důstojná pracovní místa
Země realizace:	Zambie
Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	Rozvoj venkova SDG Target 2.3. a 2.4.
Partnerská organizace/instituce:	
Plánovaný rozpočet:	Realizace 2023 – 2025, celková alokace 25 mil. Kč, r. 2023: 6 mil. Kč
Nástroj implementace:	Dotace

Anotace: Projekt bude integrovat klíčové předpoklady pro zvýšení příjmů a potravinového zabezpečení malých a středních farmářů v Zambii, a to prostřednictvím zvýšení účasti drobných a středně velkých farmářů v tržně integrovaných hodnotových řetězcích. Skrze projekt bude poskytnuta podpora k přechodu na ekologičtější, udržitelnější a diverzifikovanější zemědělsko-potravinářské systémy odolné vůči klimatu, s širší nabídkou výživných potravin na místních trzích. Budou podpořeny investice do rozvoje udržitelných hodnotových řetězců, finančního začlenění a přístupu na trh, aby se drobní farmáři posunuli od samozásobitelského zemědělství k zapojení do inkluzivnějších a udržitelnějších, diverzifikovaných, nízkouhlíkových, zdravých a výživově hodnotných zemědělsko-potravinářských systémů odolných vůči klimatu. To přispěje také k řešení hlavních problémů v oblasti výživy, jimž země čelí.

Pokračující projekty v roce 2023

Silvopastorální systémy jako strategie trvale udržitelného zemědělství pro zvýšení životní úrovně drobných farmářů v Jižní provincii Zambie (realizace 2020-2023, celková alokace cca 12 mil. Kč, r. 2023: 2 mil. Kč)
Stabilizace a rozvoj obživy v reakci na klimatické změny, Jižní provincie, Zambie (realizace 2020-2023, celková alokace cca 21 mil. Kč, r. 2023: 3,5 mil. Kč)
Bioplynovou technologií k vyšší odolnosti komunit v Západní provincii Zambie (realizace 2021-2024, celková alokace cca 24,5 mil. Kč, r. 2023: 8,5 mil. Kč)
Rozvoj integrovaného přístupu k farmaření v Západní provincii Zambie, III. Etapa (realizace 2022-2024, celková alokace cca 18 mil. Kč, r. 2023: 9 mil. Kč)

UKRAJINA

Dle usnesení Vlády ČR č. 481 ze dne 8. června 2022 je pro období 2023-2025 ČRA na Ukrajinu vyčleněno celkem 21 mil. Kč, tj- 7 mil. Kč ročně. V rámci zdravotnictví se bude ČRA věnovat českým řešením (měkké dovednosti, tj. řízení kvality, výcvik zdravotního personálu atd.) a jejich zavádění do ukrajinských nemocnic. V rámci školství pak bude ČRA pokračovat v projektech směrem k ukrajinské školní inspekci. V případě ukončení konfliktu se dá předpokládat, že rozpočet ČRA bude ve vztahu k Ukrajině posílen a ČRA se svými nástroji aktivně zapojí do rekonstrukčního programu pro Ukrajinu. Rozsah aktivit může být velmi široký, jelikož ČRA má expertízu v oblasti obnovy infrastruktury, vybudování sociálních, zdravotních i vzdělávacích institucí, obnovy přístupu k pitné vodě anebo likvidace ekologických škod ohrožující zdraví obyvatel.

Kromě ozbrojeného konfliktu, který významně zasahuje do života země, tak na politické úrovni došlo ke změně, když Ukrajina v únoru 2022 požádala o členství v EU a v červnu téhož roku jí byl udělen status kandidátské země.

V roce 2023 bude dobíhat aktivita spojená s předchozím programem „Modernizace systému veřejného vzdělávání na Ukrajině II (2019–2021)“, a to v rámci Pilíře I „Technická asistence centrálním institucím s reformou vzdělávacího systému“. Jedná se o zajištění dohledu nad ostrým provozem statistického informačního systému „Evalued“, ke kterému jeho dodavatel poskytl v roce 2021 základní školení a také dohled nad provozem zkušebním.

Projekty, jejichž implementaci ČRA zahájí v roce 2023

Pracovní název projektu:	Obnova a podpora demokratické transformace Ukrajiny
Země realizace:	Ukrajina

Tematické/sektorové zaměření/naplňované SDGs:	SDG Target 4
Partnerská organizace/instituce:	Bude upřesněno
Plánovaný rozpočet: (odhad ČRA)	Realizace 2023, indikativní rozpočet 7 mil. Kč
Zvažovaný nástroj implementace:	Bude upřesněno podle identifikace/í, která v době sestavování plánu není schválená

Pokračující projekty v roce 2023

Zajištění informačního systému pro Státní službu pro kvalitu vzdělávání Ukrajiny – v roce 2023 bude ještě dobíhat technická podpora dříve dodanému IS (realizace 2019-2023, celková alokace cca 11,7 mil. Kč, r. 2023: 362 tis. Kč).

DELEGOVANÁ SPOLUPRÁCE

V prosinci r. 2022 byl úspěšně ukončen projekt v Moldavsku, který ČRA realizovala ve spolupráci s německou agenturou GIZ, který byl zaměřený na posílení a reformu sociálních služeb.

V Bosně a Hercegovině bude v r. 2023 pokračovat realizace projektu „EU Support to agriculture competitiveness and rural development in Bosnia a Herzegovina,” jehož hlavním cílem je modernizace zemědělskopotravinářského odvětví a podpora rozvoje venkova. Tento projekt je realizován ve spolupráci s UNDP, coby seniorním partnerem projektu. V lednu 2021 se rozběhl i doplňkový projekt se zaměřením na okamžitou pomoc zemědělcům, EU4AGRI – Recovery, který bude prodloužen částečně i do r. 2023.

V Gruzii probíhá implementace dvou projektů – ve spolupráci s Expertise France „Strengthening Social Protection in Georgia” a dále projekt v sektoru zemědělství – „ENPARD IV”, s FAO jakožto seniorním partnerem.

Na konci roku 2022 bylo na základě veřejné zakázky zadáno vytvoření celostátního vinařského registru, implementace bude probíhat v průběhu roku 2023.

V Gruzii ČRA, společně s FAO, realizuje projekt s cílem posílit ochranu spotřebitelů a bezpečnosti potravin zajištěním kontroly kvality, nastavením efektivních kontrolních systémů a dohledem nad harmonizací evropské legislativy v této oblasti. Projekt by měl přispět k zajištění zlepšených exportních příležitostí do zemí EU i mimo ně v rámci DCFTA (Deep and Comprehensive Free Trade Agreement). Implementace projektu bude probíhat 47 měsíců od podpisu, tj. do listopadu 2025.

Projekt navazuje na úspěšnou spolupráci v oblasti fytosanitární oblasti v projektu „Zavedení systému národní fytosanitární kontroly v Gruzii“ a na projekt v rámci programu vysílání expertů s názvem „Posilování kapacit Úřadu pro potraviny Ministerstva ochrany životního prostředí a zemědělství Gruzie při zavádění systému managementu jakosti.“

V roce 2022 pokračovala ČRA spolu s francouzskou agenturou Expertise France v implementaci projektu „Strengthening Social Protection in Georgia“. Celý projekt bude realizován po dobu 24 měsíců, tj. do listopadu 2023 a hlavním cílem projektu je minimalizace sociálního dopadu pandemie COVID-19 na obyvatelstvo prostřednictvím navýšení kapacit příslušných aktérů zodpovědných za řešení sociálních otázek a poskytování služeb.

Na podzim r. 2022 započala intenzivní jednání o možnosti zapojení ČRA v projektu delegované spolupráce v Zambii v sektoru zemědělství, konkrétně „Zelená partnerství“, který – pokud bychom uspěli – začne v r. 2023.

5/ Alokace a plánované čerpání rozpočtu ČRA v roce 2023

Region / země	Tematické priority / Programy ZRS ČR	Indikativní objem finančních prostředků 2023 dle UV č. 481 ze dne 8.6. 2022 (v Kč)	Plán ČRA
TÉMATATA ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE (ČRA)			
PRIORITNÍ ZEMĚ ZRS ČR (dle UV č. 631/2016)			
CELKEM Bosna a Hercegovina		70 000 000	70 000 000
CELKEM Etiopie		76 800 000	76 800 000
CELKEM Moldavsko		75 000 000	60 000 000
CELKEM Gruzie		52 000 000	52 000 000
CELKEM Kambodža		28 000 000	28 000 000
CELKEM Zambie		30 000 000	30 000 000
CELKEM PRIORITNÍ ZEMĚ ZRS ČR		331 800 000	316 800 000
SPECIFICKÉ ZEMĚ ZRS			
Ukrajina	Rozvojové aktivity v gesci ČRA - obnova a podpora demokratické transformace Ukrajiny	7 000 000	7 000 000
CELKEM SPECIFICKÉ ZEMĚ ZRS ČR		7 000 000	7 000 000
Volné nealokované prostředky			15 000 000 ³
CELKEM TÉMATATA ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE V GESCI ČRA		338 800 000	323 800 000
DALŠÍ ROZVOJOVÉ AKTIVITY V GESCI ČRA			
Dotační programy pro NNO, kraje a vysoké školy			
ČR	Globální vzdělávání a osvěta veřejnosti	8 000 000	8 000 000
ČR, prioritní země	Posilování kapacit implementačních partnerů ZRS (včetně kapacit a partnerství NNO, kapacit platforem, aktivit krajů a obcí v prioritních zemích ZRS ČR)	5 000 000	5 000 000
Rozvojové země	Podpora trojstranných projektů českých subjektů	25 000 000	25 000 000
CELKEM dotační programy v gesci ČRA		38 000 000	38 000 000
Podpora zapojení soukromého sektoru do ZRS			

³ Prozatím nealokované finanční prostředky plánuje ČRA částečně zapojit (cca 5 mil. Kč) na pokrytí případné poptávky v dotačních titulech v rámci dalších rozvojových aktivit v gesci ČRA, kde je dlouhodobě vyšší absorpční kapacita a množství kvalitních předkládaných projektů.

Rozvojové země	Program B2B v ZRS (projekty rozvojově - ekonomického partnerství, podpora účasti českých subjektů v evropských finančních rozvojových nástrojích a příprava studií proveditelnosti)	9 500 000	9 500 000
CELKEM podpora zapojení soukr. sektoru do ZRS		9 500 000	9 500 000
Administrativní náklady			
ČR	Výdaje za platy, ostatní platby za provedenou práci, FKSP a pojistné ČRA (bez objemu financí na tuto položku z prostředků EK)	13 933 995	14 754 086
ČR	Mimořádné výdaje na IT systémy ČRA	2 500 000	2 500 000
ČR	Ostatní provozní výdaje na chod ČRA	8 646 205	
ČR a rozvojové země	Další činnosti spojené s řízením, monitoringem, kontrolou a prezentací ZRS -ČRA	7 700 000	15 526 114
CELKEM administrativní náklady ČRA		32 780 200	32 780 200
CELKEM PROSTŘEDKY NA DALŠÍ ROZVOJOVÉ AKTIVITY ČRA		80 280 200	80 280 200
CELKEM prostředky v gesci ČRA ze státního rozpočtu (prioritní země a další rozvojové aktivity)		419 080 200	404 080 200
CELKEM PROSTŘEDKY Z EK (na rozvojové aktivity v prioritních zemích včetně finanční částky na platy)		20 500 000	26 300 000
CELKEM prostředky v gesci ČRA ze státního rozpočtu, z EK a jiných zdrojů		439 580 200	430 380 200